

31 (31).
VARSİK ABRAHAM ABRAHAMYAN'IN ANLATTIKLARI
(1905, VAN DOĞUMLU)

Biz Van'da huzurlu bir hayat yaşıyorduk. Orda Van Gölü vardı. Bağımız vardı. Avants Köyü'ne yazlığa gidiyorduk. Büyükannemin evi Aygestan'daydı. Bir gün bütün Avantslıların Aygestan'ın Khaçpoğan meydanında toplanmasını söylediler, filanca saatte Ermeniler lehine bir konuşma yapılacak dediler. O zaman herkes orda toplandı. Kalkıp konuştular; en sonunda da "Hürriyet! Adalet! Musavat!" dediler.

Babam sordu : "Nedir bu dedikleri?"

- Biz Ermeniler ve Türkler kardeş olacağız.

Konuşmalar sona erince Türk bandosu çalmaya başladı. Sonra başkaları da konuştu.

Aradan belirli bir süre geçti. Bizim yöneticilerimizden Vramyan'ı ve diğerlerini götürüp öldürdüler; göle attılar: Sonra Türkler çatışmaya hazırlandı. Önce Ermeni kiliselerini kapattılar. Bizim dört kilisemiz vardı : Aziz Nişan, Aziz Poğos-Petros, Aziz Vardan, Aziz Amenapırkiç; o kiliseler ateşe verildi; sonra çatışma başladı. Ermenilerin üzerine saldırdılar. Ermeniler de kendilerini müdafaa ederek sonuna kadar dövüştüler. Türkler "Ermeniler teslim olsun" diye mesaj gönderdiler. Ermeniler : "Biz teslim olmayız, kanımızın son damlasına kadar çarpışacağız" diye cevap verdiler. Çatışma başladı: Babam Ramkavar'dı. Annem yemek hazırlıyor, ben de babamın bulunduğu mevziye günde iki kez yemek götürüyordum. O mevzi çok tehlikeli bir yerdeydi. Babam bir yazı yazıp onu dini önderliğe götürmemi söyledi. O kâğıtta : "Bu çok tehlikeli bir mevzi; kalenin altında bulunuyor" yazılıydı. Gerçekten de oraya ulaşmak için ahır tarafından merdiven dayayıp dama çıkmak gerekiyordu. Dama çıkıp yeri kazdılar ve avlunun kapısını kapattılar; halkı da oraya götürdüler. Dürbünle seyreden Türkler mevzilerde kimsenin kalmadığını düşünüp saldırıya geçti. Bizimkiler hazırlıklıydı; halatı tutan Türkler aşağı düşüp ölüyordu. O şekilde Ermeniler güç kazandı.

O çatışma sırasında halam kova elinde mermilerin düştüğü yerde üzerlerine su boşaltıyordu; yeniden barutla doldurulmaları için onları toplayıp atölyeye götürüyordu.

Sülalemizden birçok insan hayatını kaybetti. Türkler kendilerini kaçırmaları için gelip birçok Ermeni kayıkçıyı götürmüşlerdi; zira Rusların geldiğini duymuşlardı. Ermeni kayıkçı ise Türkleri teknesine doldurup gölün ortasına götürüyor, sonra da kayığı batırıyormuş; kendisi yüzme bildiğinden yüzerek kurtuluyormuş. Türkler ise boğuluyorlarmış.

Ruslar geldiler. Uzun zaman bizimle beraber yaşadılar. Bize dediler ki : "Filanca yerde bir cephe açılmış; eğer biz burayı terk edersek Türkler sizi öldürürler." Erkekler dağa savaşmaya gitti. Halk ise göç etmeye başladı..."

Berkri Nehri cesetler getiriyordu. Halam çocuğuyla suya girmiş; akıntı çocuğu sürükleyip

götürmüş. Zavallı halam hep onu hatırlardı : " Babken'i tutamadım; akıntı onu götürdü. Altınlarımı da elbiselerimin içine dikmişim; kurusunlar diye suyun içinden çıkarıp taşın üstüne koydum; onları orda unutup geldim." Oğlunu akıntıya kaptıran, mal varlığını da kaybeden halam biz İğdır'a varır varmaz derdinden öldü. Amcam ise çatışmada öldü. İğdır'dan sonra kağnılarla Doğu Ermenistan'a geldik. Babam : "Biz su, toprak ve meyve halkıyız" dedi.

Bizi Ğamarlu'ya, Artaşat'a götürdüler. Orada da yaşadık. Sonra, çok seneler sonra Yerevan'a taşındık.